

hrvatske leksikografske tradicije. Razgovori i izjave o hrvatskome jeziku sabrani su mu u knjizi Jezikoslovni razgovori (2000.; ur. S. Damjanović), a cjelovit popis radova do 2007. u Godine i plodine (2007.; ur. S. Slukan, M. Horvat i T. Pišković).

Na kraju opisa plodne djelatnosti, valja spomenuti i da je M. Samardžija autor-ski prinos dao i časopisu Jezik, i to ne samo kao autor, nego i kao urednik – bio članom Jezikova uredništva od 35. do 37. godišta. U Jeziku je objavio sljedeće radove: Osnovne značajke Kozarčaninove prozne rečenice, Leksikostatistička analiza naslovne stranice tjednika *Danas*, Dopune uz glagol *čestitati*, Reljkovićev jezični purizam, Duga i kratka množina u hrvatskom književnom jeziku, O egzotizmima u hrvatskom književnom jeziku, O nazivima interesnih zajednica, Zašto Hrvati *Wien* Bečom zovu?, Zar i k(a)rmenadla?, Vrhnje i(li) kajmak?, Novi slavistički zbornik, Lingvistička baština u svjetlu dijalektike, Nova slavističko-baltička edicija, Pogled u jezičnu svakodnevicu, Hrvatski za strance, Modalni glagoli.

Uz vlastita sjećanja na uvijek srdačne i poticajne susrete s profesorom Samardžijom, opraštamo se od zaslužna člana domaće i inozemne jezikoslovne zajednice, zaštitnika hrvatske jezične zajednice izvan domovine, nastojatelja da se otrgnu zaboravu mnoge zanemarene teme koje su oblikovale hrvatsku jezičnu povijest. Ostaje nam profesorovo trajanje u svakoj mu napisanoj i izgovorenoj riječi, u bogatoj bibliografiji iscrpnih analiza veoma vrijednih dosega u hrvatskome jezikoslovlju i širem slavističkom obzoru.

Ljubica Josić

U SPOMEN

JOSIP SILIĆ

(4. siječnja 1934. – 28. veljače 2019.)

osljednega dana veljače u Zagrebu preminuo je Josip Silić, hrvatski jezikoslovni kroatist opsežna i raznovrsna znanstvenoga i nastavnoga djelovanja. Riječ je o autoru nekoliko znanstvenih monografija, više normativnih priručnika i srednjoškolskih udžbenika te mnogobrojnih rasprava i članaka iz raznih jezikoslovnih područja, među kojima preteže gramatika, posebice fonetika, fonologija, morf(on)ologija i (supra)sintaksa, potom standardologija, pravopis i funkcionalna stilistika. Izvornošću uvida, metodološkom koherentnošću te argumentiranošću prosudbi stekao je zasluge u osuvremenjivanju i usustavljanju opisa hrvatskoga jezika, posebice kada se u obzir uzme činjenica da su mu radovi u morfonologiji i lingvistici teksta pionirski u domaćoj znanosti, zbog čega ga se svrstava u red prou-

čavatelja hrvatskoga jezika koji su najsnažnije obilježili tijek jezikoslovne kroatistike od 1970-ih naovamo.

Radni je vijek Josip Silić proveo na Katedri za hrvatski standardni jezik Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, na kojem je, diplomiravši jugoslavenske jezike i književnosti te ruski jezik i književnost, 1961. postao asistentom, 1976. docentom, 1979. izvanrednim profesorom, 1984. redovitim profesorom, 1999. profesorom u trajnome zvanju. Umirovljen je 2004. Od 2005. bio je profesor emeritus. Osim na matičnome fakultetu, predavao je na pedagoškim fakultetima u Puli, Rijeci i Osijeku, na Tehničkom veleučilištu u Zagrebu te na

Višoj školi modernih jezika za tumače i prevoditelje Sveučilišta u Trstu. Bio je lektorom hrvatskoga jezika na Sveučilištu u Lilleu (1963. – 1965.) i na Sveučilištu u Bochumu (1988. – 1991.) te gost predavač na sveučilištima u Bratislavi, Ljubljani, Klagenfurtu, Grazu i Innsbrucku.

Na zagrebačkome Filozofskome fakultetu magistrirao je 1970. radom *Pristup sintaktičkoj fonetici hrvatskosrpskog jezika*, doktorirao 1975. tezom *Organizacija vezanoga teksta (Lingvističko-stilistički pristup nadrečeničnom jedinstvu hrvatskoga književnog jezika)*, ukoričenom 1984. pod naslovom *Od rečenice do teksta (Teoretsko-metodološke pretpostavke nadrečeničnog jedinstva)*, a kojom je, baveći se kontekstualnom uključenosti rečenice, linearnom i paralelnom tekstnom sekvencijom te raščlanjujući semantičko-gramatički red riječi, njegove modele i aktualizaciju, u domaće jezikoslovlje unio pomake prema lingvistici teksta te dao sustavnu raščlambu reda riječi.

Njegove su zasluge i u modernizaciji nastave hrvatskoga jezika; s Dragutinom Rosandićem sastavio je priručnik za nastavnike *Prema modernijoj nastavi jezika u srednjoj školi* (1973.), udžbenik, radnu bilježnicu i priručnik za nastavnike *Osnove fonetike i fonologije hrvatskoga književnoga jezika* (1974., jedanaest neizmijenjenih izdanja do 1984.) i *Osnove morfologije i morfostilistike hrvatskoga književnog jezika* (1979., šest neizmijenjenih izdanja do 1985.). U istome suautorstvu sastavio je udžbenike *Jezik, izražavanje i stvaranje 1.* (1986.) i *Jezik, izražavanje i stvaranje 2.* (1987.), koji su također imali više izdanja. U drugoj polovici 1990-ih autorom je gimnazijskih udžbenika i vježbenica *Morfologija hrvatskoga jezika* (1995.) i *Morfologija hrvatskoga jezika i povijest hrvatskoga jezika od XVI. do XIX. stoljeća* (1997.), *Hrvatski jezik 1.* (1998., osam izdanja do 2007.) i *Hrvatski jezik 2.* (1998., osam izdanja do 2008.). Ako se tomu pridoda da je suautorom *Priručnika za nastavnike uz udžbenike hrvatskoga jezika za gimnazije* (2004.) te osnovnoškolskih udžbenika i radnih bilježnica (*Jezik moj hrvatski 5.* i *Jezik moj hrvatski 6.*), kao i pratećeg priručnika za nastavnike (sve 2007.), razvidno je u kojoj je mjeri ostavio trag u nastavi hrvatskoga jezika na objema obrazovnim razinama.

Kao suautor pravopisa i gramatika Josip je Silić s V. Anićem napisao Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskoga jezika (Zagreb, 1986., ²1987., ³1990.), prerađeno izdanje, Pravopis hrvatskoga jezika, objavljeno je 2001., a s B. Ranilovićem i S. Batnožićem Hrvatski računalni pravopis (1996.), na temelju kojega je Microsoft modelski izradio *spelling checkere* za ostale slavenske jezike. S I. Pranjkovićem napisao je Gramatiku hrvatskoga jezika: za gimnazije i visoka učilišta (2005., ²2007.), u koju je utkao svoja prepoznatljiva i metodološki dosljedna promišljanja jezika, posebice u morfološkom dijelu, razdjelbi glagola na vrste, opisu tekstne razine i gramatičkih obilježja funkcionalnih stilova hrvatskoga jezika. Njegov interes obuhvaćao je i crnogorski jezik; suautorom je Pravopisa crnogorskoga jezika i Gramatike crnogorskoga jezika (oboje Podgorica 2010).

Opisao je funkcionalnostilističku razdjelbu hrvatskoga jezika, koju je donio u nizu članaka u Kolu u drugoj polovici 1990-ih (sabrani u knjizi Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika, Zagreb, 2006.). Radove je objavljivao u svim relevantnim domaćim časopisima te u zbornicima domaćih i inozemnih skupova. Dio rasprava što ih je objavio između 1964. i 2014. sabran je u knjizi Dihotomije (2019.; prir. I. Marković). Među ostalim, suuredio je knjigu Jezični varijeteti i nacionalni identiteti (2009.) i hrv. izdanje Teorija jezika i opća lingvistika (Theory of Language and General Linguistics) E. Coseriu (2011.).

Ustrajan zagovornik metodološke sustavnosti (strogo razlikovanje jezika kao sustava i jezika kao standarda, rečenice kao gramatičke i komunikacijske kategorije, odnosno gramatike kao modela i komunikacije kao ostvaraja toga modela), odnosu narječja i standardnoga jezika posvećivao je znatnu pozornost, a u rasponu njegova znanstvenoga interesa bila je i jezična povijest (T. Maretić, Lj. Jonke) te jezik književnosti (A. Mihanović, S. Novak, V. Desnica). Dobitnik je Nagrade Stjepana Ivšića 2010., Nagrade „Adolfo Veber Tkalčević“ 2012. te nagrade za životno djelo Općine Jelenje 2015., inače svojega rodnoga zavičaja (Milaši). Od 2016. bio je redoviti član Dukljanske akademije nauka i umjetnosti. U čast mu je, u povodu 70. godišnjice života, priređen zbornik Od fonetike do etike (2005.), a u povodu 75. godišnjice broj časopisa Hrvatski (2009.).

Josip Silić bio je i suradnikom Jezika, u našem je časopisu objavio dva rada: Fonemska distribucija i sekundarno *a* u suvremenom hrvatskosrpskom književnom jeziku, Dr. inž. Konstantin Petrović: Uproščavanje latinice.

Odlaskom Josipa Silića hrvatska je jezikoslovna kroatistika osiromašena za člana koji je pridonio afirmaciji jezikoslovne teorije, upotpunjivanju fonološkoga, morfo(no)loškoga, sintaktičkoga, funkcionalnostilističkoga te metodičkoga opisa hrvatskoga jezika i time poticao na propitivanje mnogih teorijskih koncepata.

Ljubica Josić